

MINISTERSTWO RODZINY, PRACY I POLITYKI SPOŁECZNEJ
BIURO PEŁNOMOCNIKA RZĄDU DO SPRAW OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH

ul. Nowogrodzka 1/3/5, 00-513 Warszawa, tel. +48 22 461-60-00, fax +48 22 461-60-02
www.gov.pl/web/rodzina; E-Mail: sekretariat.bon@mrpips.gov.pl

Warszawa, 22.09.2020

BON-V.055.1.2020.KG

Działając na podstawie art. 13 ustawy z dnia 11 lipca 2014 r. *o petycjach* (Dz. U. z 2018 r. poz. 870), w odpowiedzi na zgłoszoną przez Panią dnia 28.06.2020 petycję dotyczącą zniesienia barier architektoniczno-komunikacyjnych jako problemu dostępności dla osób niepełnosprawnych, proszę o przyjęcie poniższych wyjaśnień.

Dostępność jest jednym z podstawowych warunków uczestniczenia osób niepełnosprawnych w życiu społecznym, zawodowym i gospodarczym. Stanowi ona o możliwości wykonywania ról społecznych i prowadzenia niezależnego życia tej grupy osób. Oznacza również, że osoby niepełnosprawne mają na równych prawach dostęp do środowiska fizycznego, transportu, technologii i systemów informacyjno-komunikacyjnych oraz innych obiektów i usług.

Wobec powyższego należy mieć na uwadze, że usuwanie barier i zapewnienie dostępności dla wszystkich obywateli, w tym przede wszystkim osób doświadczających trudności w mobilności czy percepcji, stanowi jedno z kluczowych zadań państwa urzeczywistniającego zasady sprawiedliwości społecznej.

Zapewnianie dostępności jest długotrwałym procesem, który – dzięki koordynacji przez instytucje państwa, przy wsparciu partnerów społecznych i organizacji pozarządowych – prowadzi do poprawy jakości życia nie tylko osób ze szczególnymi potrzebami, ale wszystkich obywateli.

Jednym z przykładów międzysektorowych działań podejmowanych na rzecz poprawy dostępności jest (realizowany od 2018 roku) Program Dostępność Plus, którego celem ułatwienie osobom starszym, niepełnosprawnym i osobom z dziećmi poruszanie się w przestrzeni publicznej. Za Program odpowiada Ministerstwo Funduszy i Polityki Regionalnej i jest on realizowany w sposób dwuwymiarowy.

Pierwszy wymiar zakłada, że państwo w swoich działaniach będzie zawsze uwzględniać potrzeby osób niepełnosprawnych i osób o ograniczonych możliwościach ruchowych. W tym celu 20 września 2019 roku weszła w życie ustawa z dnia 19 lipca 2019 r. *o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami* (Dz. U. z 2019 poz. 1696, dalej „ustawa”).

Zobowiązuje ona wszystkie instytucje i podmioty publiczne do zapewnienia dostępności architektonicznej, cyfrowej i informacyjno – komunikacyjnej. Od momentu

wejścia w życie ustawy wszystkie podmioty publiczne są zobligowane do **spełniania minimalnych wymagań** w zakresie ww. trzech obszarów dostępności opisanych w art. 6.

Zgodnie z ww. przepisem ustawy w zakresie dostępności architektonicznej do obowiązków podmiotu publicznego należy m.in.:

- zapewnienie wolnych od barier poziomych i pionowych przestrzeni komunikacyjnych budynków,
- instalacja urządzeń lub zastosowanie środków technicznych i rozwiązań architektonicznych w budynku, które umożliwiają dostęp do wszystkich pomieszczeń, z wyłączeniem pomieszczeń technicznych,
- zapewnienie informacji na temat rozkładu pomieszczeń w budynku, co najmniej w sposób wizualny i dotykowy lub głosowy;

Wobec powyższego **postulaty wyrażone w petycji są lub będą sukcesywnie realizowane** w podmiotach publicznych takich jak urzędy, placówki zdrowia, szkoły itp.

Warto przy tym zaznaczyć iż od 30 września 2020 r. organy administracji rządowej i samorządowej, organy kontroli państwowej i ochrony prawa oraz sądy i trybunały zobowiązane są do wyznaczenia koordynatora dostępności. Do zadań koordynatora należy m.in. przygotowanie i koordynacja wdrażanie planu działania na rzecz poprawy zapewniania dostępności w danym podmiocie oraz monitorowanie działalności podmiotu w zakresie zapewniania dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami. Działalność koordynatorów powinna więc dodatkowo skutkować identyfikacją barier, m.in. architektonicznych występujących w siedzibie lub też innych budynkach w których mieści się dany podmiot i ich likwidacją lub niwelowaniem.

Dodatkowo w perspektywie kolejnego roku (wrzesień 2021 r.) zaczną obowiązywać także przepisy dotyczące możliwości wniesienia wniosku o zapewnianie dostępności lub skargi na brak dostępności. Będzie je mógł wnieść każdy obywatel, który wykaże, że w podmiocie publicznym nie realizuje się wymagań wynikających z art. 6 ustawy. Rozpatrzenie skargi może skutkować nałożeniem na podmiot grzywny w celu przymuszenia. Będzie to więc kolejny instrument wymuszający na podmiotach publicznych likwidację barier, w tym architektonicznych.

Drugi wymiar Programu Dostępność Plus stanowią inwestycje (budowlane, transportowe, technologiczne) w istniejącą infrastrukturę, przestrzeń, środki transportu, strony internetowe lub usługi o charakterze powszechnym.

Wszystkie działania programu będą realizowane w ośmiu obszarach: architektura, transport, edukacja, służba zdrowia, cyfryzacja, usługi, konkurencyjność i koordynacja.

Przy realizacji rozwiązań wspierających dostępność architektoniczną istnieje możliwość korzystania z pożyczek z Funduszu Dostępności, który także został powołany na mocy ustawy. Ten instrument finansowy daje możliwość ubiegania się przez spółdzielnie oraz wspólnoty mieszkaniowe, ale także samorządy o środki na realizację inwestycji zapewniających lub poprawiających dostępność budynków użyteczności publicznej i budynków zamieszkania zbiorowego. Funduszem zarządza Bank Gospodarstwa Krajowego (BGK), który udziela preferencyjnych pożyczek na likwidację barier architektonicznych czyli np. na instalację wind. Finansowanie udzielane przez BGK może być częściowo umorzone lub połączone z dotacją ze środków PFRON. Fundusz Dostępności w 2020 r. dysponuje środkami w wysokości 87,5 mln PLN.

Warto również zaznaczyć, że obecnie w strukturze Ministerstwa Rozwoju procedowany jest projekt nowelizacji rozporządzenia Ministra Infrastruktury z dnia 12 kwietnia 2002 r. w sprawie warunków technicznych jakim powinny odpowiadać budynki i ich usytuowanie (Dz. U. z 2019 r. poz. 1065). Głównym celem projektu rozporządzenia jest

niepodległa

POLSKA
STULECIE ODZYSKANIA
NIEPODLEGŁOŚCI

wprowadzenie zmian mających na celu ułatwienie dostępu do budynków i urządzeń z nim związanych osobom z różnym rodzajem niepełnosprawności. Projekt rozporządzenia przewiduje zmiany wymagań w zakresie m. in. transportu pionowego – dźwigów i urządzeń podnoszących, komunikacji pionowej wewnątrz budynku – schodów i pochylni, lokali mieszkalnych dostosowanych do potrzeb osób niepełnosprawnych. Jedną z najważniejszych zmian w tym zakresie jest wprowadzenie obowiązku wyposażenia w windę budynków użyteczności publicznej i zamieszkania zbiorowego mających 2 lub więcej kondygnacji oraz budynków mieszkalnych wielorodzinnych mających 3 lub więcej kondygnacji.

Podczas ponad dwóch lat realizacji i programu Dostępność Plus uruchomiono także szereg projektów współfinansowanych z funduszy UE i środków krajowych w których przewidziano wsparcie dotyczące wdrożenia rozwiązań poprawiających m.in. dostępność architektoniczną która jest przedmiotem apelu. W ramach najistotniejszych działań z tego zakresu należy wymienić poniższe inicjatywy z obszarów edukacji, zdrowia, transportu:

- Konkursy pn. „Przestrzeń Dostępnej Szkoły” i „Uczelnia dostępna” (dwie edycje I i II) w wyniku których 150 szkół i ponad 100 uczelni uzyska środki na dostosowanie m.in. budynków do potrzeb osób z niepełnosprawnościami.
- Projekt pn. „Dostępność Plus dla zdrowia” w którym 125 przychodni i 25 szpitali otrzyma granty m. in na dostosowanie pomieszczeń (w tym montaż wind, podjazdów, podnośników pionowych czy alternatywne oznakowanie przestrzeni). W kolejnych latach planowana jest edycja dla kolejnych 150 placówek służby zdrowia.
- W obszarze transportu prowadzone są zakupy nowego taboru PKP dostosowanego do potrzeb osób z niepełnosprawnością oraz remonty dworców i peronów. Dzięki tym inwestycjom do potrzeb osób niepełnosprawnych dostosowano już 120 dworców oraz 408 peronów. Jednocześnie ze środków UE zakupiono już 336 szt. taboru miejskiego dostępnego dla osób ze szczególnymi potrzebami (292 autobusy, 40 trolejbusy i 4 tramwaje).

Warto także wspomnieć, że w Programie Dostępność Plus zaplanowano również działania mają na celu wsparcie dostępności obiektów kultury, sportowych i rekreacyjnych, tak aby osoby z niepełnosprawnościami oraz seniorzy mogli korzystać z różnego rodzaju aktywności oferowanych w tych miejscach (kino, teatr, basen, sala sportowa) lub powiązanych z tymi miejscami (kemping, hotel - które pozwalają na zwiedzanie atrakcji turystycznych lub aktywny odpoczynek w terenie). Działania te – m.in projekty dotyczące opracowania standardów funkcjonowania obiektów kultury, czy poprawy dostępności parków narodowych i krajobrazowych będą wdrażane w najbliższym czasie.

Działania dotychczas zrealizowane w Programie zostały opisane m.in w pierwszym sprawozdaniu z realizacji Programu, które dostępne jest na stronie [www](#):

[Sprawozdanie z realizacji Programu Dostępność Plus](#)

Jednocześnie osiągnięte i planowane efekty Programu opisano na stronie:

[Efekty Programu Dostępność Plus](#)

W odniesieniu do poruszanych w treści petycji zagadnień należy również wskazać, że zgodnie z art. 5 ust. 1 pkt 4 i 4a ustawy z dnia 7 lipca 1994 r. – Prawo budowlane (Dz. U. z 2020 r. poz. 1333) obiekt budowlany jako całość oraz jego poszczególne części, wraz ze związanymi z nim urządzeniami budowlanymi należy, biorąc pod uwagę przewidywany okres użytkowania, projektować i budować w sposób określony w przepisach, w tym techniczno-budowlanych, oraz zgodnie z zasadami wiedzy technicznej, zapewniając:

niepodległa

POLSKA
STULECIE ODZYSKANIA
NIEPODLEGŁOŚCI

- niezbędne warunki do korzystania z obiektów użyteczności publicznej i mieszkaniowego budownictwa wielorodzinnego przez osoby niepełnosprawne, o których mowa w art. 1 Konwencji [ONZ] o prawach osób niepełnosprawnych, sporządzonej w Nowym Jorku dnia 13 grudnia 2006 r. (Dz. U. z 2012 r. poz. 1169 oraz z 2018 r. poz. 1217), w tym osoby starsze;
- minimalny udział lokali mieszkalnych dostępnych dla osób niepełnosprawnych, o których również mowa w art. 1 ww. Konwencji., w tym osób starszych w ogólnej liczbie lokali mieszkalnych w budynku wielorodzinnym.

Ustawa Prawo budowlane wraz z aktami wykonawczymi, w szczególności rozporządzeniem Ministra Infrastruktury z dnia 12 kwietnia 2002 r. w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać budynki i ich usytuowanie (Dz. U. z 2019 r. poz. 1065), formułuje szereg norm, które należy uwzględnić w celu zapewnienia dostępu osobom niepełnosprawnym do obiektu, jego pomieszczeń, urządzeń pomocniczych oraz terenów okalających obiekt.

Dofinansowanie likwidacji barier funkcjonalnych, w tym architektonicznych jest jednym z zadań powiatu, o których mowa w art. 35a ust. 1 ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz. U. z 2020 r. poz. 426, z późn. zm.).

Wymagania, a także tryb postępowania i zasady przyznawania dofinansowania likwidacji barier architektonicznych reguluje rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 25 czerwca 2002 r. w sprawie określenia rodzajów zadań powiatu, które mogą być finansowane ze środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych (Dz. U. z 2015 r. poz. 926, z późn. zm.).

Zgodnie z ww. rozporządzeniem o dofinansowanie ze środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych likwidacji barier architektonicznych mogą ubiegać się indywidualne osoby niepełnosprawne (niezależnie od posiadanego stopnia i rodzaju niepełnosprawności), które mają trudności w poruszaniu się, jeżeli są właścicielami nieruchomości lub użytkownikami wieczystymi nieruchomości albo posiadają zgodę właściciela lokalu lub budynku mieszkalnego, w którym stale zamieszkują. Dotyczy to wszelkich utrudnień występujących w budynku i w jego najbliższej okolicy, które ze względu na rozwiązania techniczne, konstrukcyjne lub warunki użytkowania uniemożliwiają lub utrudniają swobodę ruchu osobom niepełnosprawnym.

Przepisy ustawy o rehabilitacji (...) przewidują również możliwość ubiegania się o dofinansowanie ze środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych robót budowlanych w rozumieniu przepisów ustawy Prawo budowlane, dotyczących obiektów służących rehabilitacji, w związku z potrzebami osób niepełnosprawnych, z wyjątkiem rozbiórki tych obiektów.

Zgodnie z § 5 rozporządzenia Ministra Polityki Społecznej z dnia 6 sierpnia 2004 r. w sprawie określenia zadań samorządu województwa, które mogą być dofinansowane ze środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych (Dz. U. z 2015 r. poz. 937) dofinansowanie może być przyznane przedsiębiorcom albo podmiotom niebędącym przedsiębiorcami, prowadzącym działalność w zakresie rehabilitacji osób niepełnosprawnych przez okres co najmniej dwóch lat przed dniem złożenia wniosku, jeżeli spełniają łącznie następujące warunki:

1) są właścicielami nieruchomości lub użytkownikami wieczystymi albo byli przez okres co najmniej jednego roku przed dniem złożenia wniosku o dofinansowanie robót i są nadal posiadaczami części lub całości nieruchomości;

niepodległa

POLSKA
STULECIE ODZYSKANIA
NIEPODLEGŁOŚCI

2) udokumentują posiadanie środków własnych lub pozyskanych z innych źródeł na sfinansowanie kosztów realizacji zadania w wysokości nieobjętej dofinansowaniem;

3) przedstawią pozwolenie na budowę lub zgłoszenie przewidziane przepisami prawa budowlanego.

Likwidacja barier w urzędach, placówkach edukacyjnych lub środowiskowych domach samopomocy w zakresie umożliwienia osobom niepełnosprawnym poruszania się i komunikowania jest realizowana przez Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych w ramach obszaru B „Programu wyrównywania różnic między regionami III”, gdzie adresatami pomocy mogą być gminy, powiaty lub podmioty, które prowadzą placówki edukacyjne lub środowiskowe domy samopomocy. Warunkiem przystąpienia do ww. programu w obszarze B jest udokumentowanie przez realizatora programu (samorząd powiatowy) potrzeby likwidacji barier w obiektach ww. instytucji wybudowanych i użytkowanych przed dniem 1 stycznia 1995 r., w zakresie umożliwienia osobom niepełnosprawnym poruszania się i komunikowania.

Pomoc finansowa na inwestycje dotyczące zapewnienia dostępności w wielorodzinnych budynkach mieszkalnych dostępna jest w ramach nowego obszaru A „Programu wyrównywania różnic między regionami III”. Pomoc udzielana jest na przystosowanie części wspólnych wielorodzinnych budynków mieszkalnych zarządzanych przez gminy, towarzystwa budownictwa społecznego, wspólnoty mieszkaniowe i spółdzielnie mieszkaniowe. Inwestycja ma zapewnić dostępność do co najmniej dwóch lokali, w których mieszkają osoby z niepełnosprawnością narządu ruchu.

Warunkiem przystąpienia do ww. programu w obszarze A jest udokumentowanie przez adresata programu potrzeby realizacji działań służących zapewnieniu dostępności w wielorodzinnym budynku mieszkalnym wybudowanym i użytkowanym przed dniem 12 kwietnia 2002 r. Ponadto inwestycja dotycząca zapewnienia dostępności w wielorodzinnym budynku mieszkalnym musi zapewnić dostępność do co najmniej dwóch lokali, w których mieszkają osoby z niepełnosprawnością narządu ruchu o znacznym lub umiarkowanym stopniu niepełnosprawności.

Pomoc ze środków PFRON dla adresatów obszaru A „Programu wyrównywania różnic między regionami III” stanowi uzupełnienie kredytu zaciągniętego na ten cel w BGK. Wnioski można składać w Oddziałach terenowych PFRON.

Szczegółowe informacje dotyczące możliwości otrzymania dofinansowania oraz niezbędne dokumenty dotyczące pomocy w ramach obszaru A i B „Programu wyrównywania różnic między regionami III” zamieszczone są na stronie internetowej Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych: <https://www.pfron.org.pl/o-funduszu/programy-i-zadania-pfron/programy-i-zadania-real/program-wyrownywania-ro/>.

Podkreślając istotę pozostałych, planowanych działań na rzecz poprawy dostępności przestrzeni publicznej dla osób niepełnosprawnych należy zaznaczyć, że aktualnie w Ministerstwie Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej trwają końcowe prace nad Strategią na rzecz Osób z Niepełnosprawnościami 2020-2030.

Działania zaplanowane w ramach realizacji założeń a następnie wdrażania Strategii posłużą jako podstawa dla nowego systemu wsparcia osób niepełnosprawnych, który będzie oddziaływał na istotne obszary dla życia osób niepełnosprawnych takie, jak: niezależne życie, zdrowie, edukacja, praca czy zabezpieczenie społeczne. Wypracowane w ten sposób rezultaty pozwolą na osiągnięcie celu głównego projektowanej Strategii na rzecz Osób z Niepełnosprawnościami 2020-2030: zwiększenia poziomu włączenia osób niepełnosprawnych w życie społeczne i zawodowe. Realizacja działań zawartych w ww. Strategii umożliwi osobom z niepełnosprawnościami niezależne życie i pełny udział we

niepodległa

POLSKA
STULECIE ODZYSKANIA
NIEPODLEGŁOŚCI

wszystkich jego sferach, w taki sposób, aby mogły funkcjonować w społeczeństwie na zasadzie równości z innymi osobami.

Jednym z priorytetowych obszarów procedowanego dokumentu jest *Dostępność*, gdzie zaplanowano między innymi takie działania jak: *Wdrożenie uniwersalnego projektowania i jednolitych standardów dostępności obiektów przestrzeni publicznej* czy *Usprawnienie działań w zakresie likwidacji barier architektonicznych, technicznych i komunikacyjnych*.

Przedstawiając powyższe wyjaśnienia zapewniam, że podejmowane są różnorodne działania mające na celu umożliwienie osobom niepełnosprawnym prowadzenie jak najbardziej niezależnego życia, w tym poprzez zapewnienie dostępności i likwidację barier architektonicznych. Jednocześnie dziękuję za zainteresowanie problematyką niepełnosprawności.

Pouczenie

Zgodnie z art. 13 ust. 2 ustawy o *petycjach* sposób załatwienia petycji nie może być przedmiotem skargi.

DYREKTOR
Biura Pełnomocnika Rządu
do Spraw Osób Niepełnosprawnych
M. Paprota
Malgorzata Paprota

Do wiadomości:

Departamentu Dialogu i Partnerstwa Społecznego Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej.

niepodległa

POLSKA
STULECIE ODZYSKANIA
NIEPODLEGŁOŚCI